

ПРОМИСЛОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Анотація. У статті проаналізовано стан легкої промисловості України, розкрито її проблеми на сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки. Визначено напрями промислової політики держави щодо підвищення потенціалу легкої промисловості, реалізація яких сприятиме зміцненню конкурентних позицій галузі, забезпеченню її розвитку на інноваційній основі, задоволенню споживчого попиту на внутрішньому ринку України, розвитку суміжних галузей.

Ключові слова: промислова політика, легка промисловість, внутрішній ринок, імпортозаміщення, інноваційний потенціал.

Аннотация. В статье проанализировано состояние легкой промышленности Украины, раскрыты ее проблемы на современном этапе развития экономики. Определены направления промышленной политики государства относительно повышения потенциала легкой промышленности, реализация которых приведет к укреплению конкурентных позиций отрасли, обеспечению ее развития на инновационной основе, удовлетворению потребительского спроса на внутреннем рынке Украины, развитию смежных отраслей.

Ключевые слова: промышленная политика, легкая промышленность, внутренний рынок, импортозамещение, инновационный потенциал.

Annotation. The article analyzes the light industry of Ukraine and its problems at the present stage of economic development. The directions of the industrial policy of the state for improving the capacity of the light industry are determined. The implementation of these directions let strengthen the competitive position of the industry, ensure its development on the basis of innovation, satisfaction of consumer demand in the internal market and develop of related industries.

Keywords: industrial policy, light industry, internal market, import-substitution, innovation potential.

Постановка проблеми. У багатьох країнах світу легка промисловість займає ключові позиції у створенні ВВП та відіграє суттєву роль у формуванні економічного потенціалу країни. З часів розпаду СРСР в Україні було поступово втрачено позиції легкої промисловості внаслідок, зокрема, розриву економічних зв'язків між країнами, значного скорочення доходів населення, зниження обсягів державного замовлення на пошиття професійного одягу. Так, обсяг виробництва продукції легкої промисловості у 2012 р. становив 37 % відносно 1990 р., а середньорічна кількість найманих працівників галузі упродовж 2000-2011 рр. скоротилася більше ніж вдвічі (з 262 тис у 2000 р. до 107,1 тис у 2011 р.).

Відновлення функціонування легкої промисловості дозволить наситити внутрішній ринок якісними і доступними товарами, відтворити її потенціал як соціально орієнтованої, наукоємної галузі із швидким обігом капіталу, потужним кадровим забезпеченням і можливостями створення міжгалузевих зв'язків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що питання розвитку легкої промисловості України набули широкого висвітлення у працях вітчизняних учених, серед яких О. Волков, Ю Гончаров [1], А. Гречан[2], Л. Григор'єва [3], І. Грищенко [4], Л. Дейнеко, М. Завгородня [5], А. Мазаракі, Т. Мельник, В. Ізвіт [6], Г. Савіна [7], Т. Стівба [8], І. Тарасенко [9], О. Царенко [10], М. Якубовський [11] та ін. Проте, сучасні тенденції розвитку легкої промисловості України потребують комплексного дослідження і систематизації в умовах посилення зовнішніх впливів і загострення внутрішніх галузевих проблем.

Мета дослідження. Систематизація тенденцій розвитку легкої промисловості України, обґрунтування напрямів промислової політики держави щодо підвищення потенціалу легкої промисловості і зміцнення конкурентних позицій галузі.

Основні результати дослідження. У 2006 - 2009 рр. у легкій промисловості України відбувалося падіння обсягів виробництва (табл. 1).

У 2008 – 2009 рр. темпи падіння були найбільшими (10,6 % і 25,8 % відповідно), що зумовлено впливом світової фінансово-економічної кризи та вступом України до СОТ (було скасовано митні тарифи на товари легкої промисловості, які, у середньому, склали 8 % для тканин і 12 % для одягу¹, що створило умови для нарощування імпорту цих товарів та загострення конкуренції на внутрішньому ринку). У 2010 р. зростання виробництва склало 8,9 %, а у 2011 р. – 7,7 % у річному обчисленні. У 2012 р. відбулось падіння

¹ Протокол про вступ України до Світової організації торгівлі, пункт 512 звіту Робочої групи з питань вступу України до Світової організації торгівлі

обсягів виробництва у легкій промисловості на 5,5 %, у т. ч. у текстильному виробництві – на 2,9 %, виробництві шкіри – на 16,4 %.

Таблиця 1

Індекси промислового виробництва у легкій промисловості, % до попереднього року *

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Легка промисловість у тому числі:	100,3	98,1	97,4	89,4	74,2	108,9	107,7	94,5
Текстильне виробництво; виробництво одягу, хутра та виробів з хутра	102,6	95,2	97,0	88,2	72,0	109,5	108,6	97,1
Виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	91,9	110,3	99,4	95,8	84,1	106,6	104,0	83,6

* Складено за: статистичний щорічник України за 2010 рік, статистична інформація Держстату України "Індекси промислової продукції у 2011 році". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Номенклатура вітчизняної продукції легкої промисловості (табл. 2) свідчить про високу здатність до виробництва широкого асортименту товарів споживчого призначення.

Таблиця 2

Обсяги виробництва основних видів товарів легкої промисловості *

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Одяг верх. трикотаж., тис шт.	4452	5926	4174	4421	3119	3897	2670	2700
Пальта, напівпальта, накидки, плащі, куртки жін. та дів., тис шт.	3346	2675	2541	2512	1783	1874	1567	1352
Светри, джемпери, пуловери, жилети та ін., тис шт.	4964	4753	3849	2341	1474	1668	1170	896
Костюми чоловічі та хлопчачі, тис шт.	1608	1344	1107	1000	632	514	487	394
Вироби панчішно-шкарпеткові трикотажні, млн пар	55,5	53,8	60,3	61,7	59,5	76,8	86,6	78,0
Трикотаж спідній, млн шт.	26,9	30,7	31,2	22,7	16,8	22,5	26,2	26,2
Взуття, млн пар	20,5	21,2	22,5	22,2	20,4	25,7	23,9	25,1
Білизна постільна, млн шт.	12	13,3	16,1	12,4	9,2	11,5	10,5	9,7

Джерело: Складено за: інформація Держстату України "Виробництво основних видів промислової продукції за 2003–2011 роки", "Виробництво основних видів промислової продукції по місяцях 2012 р."

Основними виробниками товарів легкої промисловості в Україні є група компаній «Текстиль-Контакт», корпорація «Текстиль-Україна», АТ «Черкаський шовковий комбінат», АТ «Україна», АТ «Рівнелъон», АТ «ВОЗКО», АТ «Черкаське трикотажне підприємство «Любава» та ін.

Список лідерів внутрішнього ринку очолює багатопрофільний торгово-виробничий концерн «Текстиль-Контакт», основним видом діяльності якого є виробництво і реалізація всіх видів тканин, штучного хутра, трикотажних полотен, прикладних матеріалів, фурнітури (понад 20 тис найменувань). Виробництво такого різноманітного асортименту стало можливим завдяки великим бюджетним замовленням на бавовняні, шерстяні і напівшерстяні тканини, а також на речове і постільне майно відомчого призначення для низки міністерств і відомств.

Корпорація підприємств «Текстиль-Україна» є потужним об'єднанням з промисловим, науковим і фінансовим потенціалом, яке швидко розвивається. До складу корпорації входять 27 підприємств по всій території України, на них виробляється практично весь асортимент продукції легкої промисловості.

Провідна роль у завоюванні зовнішніх ринків збуту вже кілька років належить АТ «Україна», що поставляє свої вироби до Німеччини, Чехії, Словенії, Хорватії, Угорщини, Польщі; АТ «Черкаський шовковий комбінат», який реалізує шовкові тканини до США, Данії, Чехії, Угорщини; АТ «Рівнелъон»; АТ «ВОЗКО».

Успішно освоює нові зразки одягу і реалізує його до країн далекого і близького зарубіжжя АТ «Черкаське трикотажне підприємство «Любава».

Аналіз показників зовнішньої торгівлі України товарами легкої промисловості у 2005-2012 рр. свідчить, що частка імпорту продукції цієї галузі у загальній структурі товарного імпорту України становила у середньому 3,9 %, у 2012 р. – 4,3 %, від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі зросло у 4,5 разу (з - 563,8 млн дол. США у 2005 р. до -2509,2 млн дол. США у 2012 р.). Імпорт за вказаний період збільшився удвічі (з 1796,7 млн дол. США у 2005 р. до 3604,6 млн дол. США у 2012 р.), а експорт скоротився на 11,2 % (з 1232,9 млн дол. США у 2005 р. до 1095,4 млн дол. США у 2012 р.) (рис. 1).

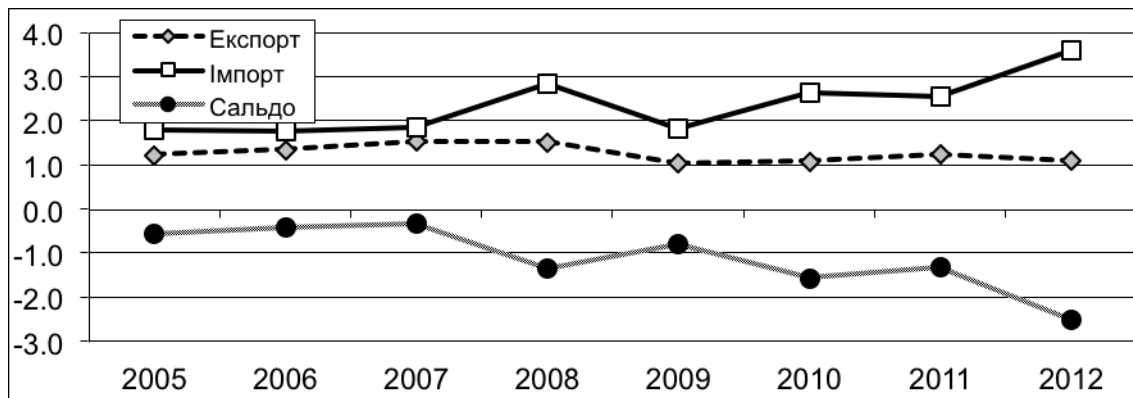

Рис. 1. Динаміка зовнішньої торгівлі України продукцією легкої промисловості, млрд дол. США *
 Джерело: Складено та розраховано за: збірник Держстату України „Зовнішня торгівля України”, статистична інформація “Товарна структура зовнішньої торгівлі”. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

На внутрішньому ринку України фактично відбувається заміщення вітчизняної продукції легкої промисловості, орієнтованої на споживача, імпортними аналогами. Так, найбільші обсяги експорту фіксуються по групах товарів легкої промисловості, що орієнтовані на споживача (одяг текстильний, трикотажний, інші готові текстильні вироби та взуття). Проте сальдо зовнішньої торгівлі товарами легкої промисловості у 2005 – 2012 рр. за цими групами товарів було від’ємним (крім одягу текстильного, сальдо зовнішньої торгівлі яким було позитивним протягом 2005-2011 рр.). Зокрема, імпорт взуття у середньому за 2005-2012 рр. у 2,5 разу перевищував його експорт, трикотажного одягу – в 2,1 разу.

Найбільші обсяги одягу у 2012 р. було імпортовано з Китаю (51,7 % загального обсягу імпорту одягу в Україну), а також з Туреччини (26,1 %), Бангладеш – (3,0 %), Білорусі – (2,7 %), В’єтнаму – (2,3 %) - рис. 2.

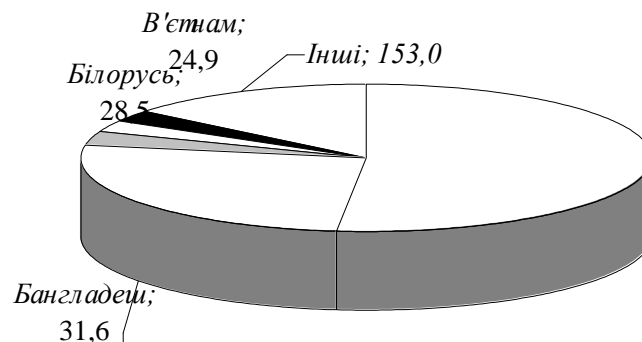

Рис. 2. Основні імпортери одягу в Україну у 2012 р., млн дол. США *
 Джерело: Розраховано за: інформація Держстату України "Експорт-імпорт окремих видів товарів за країнами світу за січень-грудень 2012 року". [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Основними позиціями українського імпорту продукції легкої промисловості у 2012 р. були одяг текстильний і трикотажний (29,7 % у загальному обсязі імпорту товарів легкої промисловості), взуття (21 %), синтетичні або штучні штапельні волокна (7,1 %), інші готові текстильні вироби (7,1 %), нитки (5,7 %), бавовна (5,2 %), вата (4,2 %), вироби із шкіри (3,8 %) - (табл. 3).

Таблиця 3

Товарна структура імпорту основних видів продукції легкої промисловості в Україну у 2012 р. *

Код і назва товарів згідно з УКТЗЕД	млн дол. США	% у загальному обсязі імпорту продукції легкої промисловості
1	2	3
Всього (товарні групи VIII, XI, XII)	3604,2	100
VIII. Шкури необроблені, шкіра вичищена	247,1	6,9
у тому числі		
41 шкури	100,1	2,8
42 вироби із шкіри	136,4	3,8
43 натуральне та штучне хутро	10,8	0,3
XI. Текстильні матеріали та текстильні вироби	2563,5	71,1
у тому числі		

1	2	3
50 шовк	1,9	0,1
51 вовна	52,3	1,5
52 бавовна	185,9	5,2
53 інші текстильні волокна	14,9	0,4
54 нитки синтетичні або штучні	206,7	5,7
55 синтетичні або штучні штапельні волокна	255,5	7,1
56 вата	153,1	4,2
57 килими	45,0	1,2
58 спеціальні тканини	73,1	2,0
59 текстильні матеріали	120,0	3,3
60 трикотажні полотна	129,5	3,6
61 одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	454,6	12,6
62 одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	616,4	17,1
63 інші готові текстильні вироби	254,6	7,1
XII. Взуття, головні убори, парасольки	793,6	22,0
у тому числі		
64 взуття	757,3	21,0
65 головні убори	18,0	0,5
66 парасольки	6,3	0,2
67 оброблені пир'я та пух	12,1	0,3

Джерело: Складено та розраховано за: статистична інформація „Товарна структура зовнішньої торгівлі за 2012 рік”. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Одяг, що випускається вітчизняними підприємствами, за оцінками Української асоціації підприємств легкої промисловості («Укрлегпрому»), займає лише 10-15 % ринку. Позиції вітчизняних виробників швейної промисловості на внутрішньому ринку майже втрачено внаслідок переважного використання давальницьких схем (90 % швейних підприємств працюють на давальницькій сировині). Так, імпорту давальницької сировини за товарними групами легкої промисловості у загальній вартості імпорту давальницької сировини у 2009-2010 рр. становив 28,1 % та 21,5 % відповідно. Різновидом роботи підприємств на основі давальницької сировини є толінг, коли іноземний замовник сплачує виробникові за перероблення сировини і стає власником отриманої готової продукції, яку потім вивозить за кордон та реалізує на зовнішніх ринках [12].

На сьогодні такі схеми влаштовують вітчизняних виробників через відсутність проблем із нестачею власних обігових коштів для закупівлі сировини і забезпечення виробничого процесу, збутом та своєчасною оплатою праці. Проте вони призводять до експлуатації ресурсів підприємства і не дозволяють здійснювати модернізаційні заходи, інвестиційно-інноваційне оновлення. Так, інноваційна діяльність на підприємствах легкої промисловості знижується. Протягом 2000-2011 рр. частка підприємств легкої промисловості, що займалися інноваційною діяльністю, скоротилася з 24,2 % до 13,4 %, у 2000 р. частка підприємств легкої промисловості в освоєнні виробництва інноваційних видів продукції у промисловості складала 22,9 %, у 2011 р. – лише 3 %².

Проблемою для вітчизняних підприємств легкої промисловості є залежність від імпорту сировини та матеріалів проміжного споживання (хімічних штапельних волокон, бавовни, ниток, тканин), що робить виробництво більш затратним, залежним від кон'юнктури світових цін на таку сировину і товари проміжного споживання, позначається на ціні кінцевого продукту, призводить до зниження його конкурентоспроможності на внутрішньому ринку в умовах широкого вибору дешевих імпортованих товарів.

Відновлення бавовництва у південних районах України дозволило би забезпечити бавовняну промисловість власною сировиною і значно знизити собівартість виробництва тканин. Так, на АТ «Херсонський бавовняний комбінат» у виробництві використовується як сировина не бавовна, а готова імпортована пряжа (витрати на придбання останньої вдвічі менші порівняно із собівартістю виробництва пряжі на комбінаті при купівлі бавовни).

Забезпеченню текстильної промисловості власною сировиною сприяло би відновлення льонарства, яке сьогодні знаходиться у кризовому стані. Якщо частка льоноволокна, виробленого в Україні, у структурі світового виробництва складала у 1990-1992 рр. 15 %, то нині – менше 1 %. Кризовий стан льонарства

² Розраховано за даними Статистичних збірників Держстату України “Наукова та інноваційна діяльність в Україні”, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

спричинений, зокрема, трудомісткістю виробництва льону як аграрної культури (витрати праці на виробництво 1 ц льоноволокна у 7-8 разів вищі витрат на виробництво центнера зерна) та ін.³

Відродженню сировинної бази для легкої промисловості сприятиме реалізація проектів технопарку «Текстиль», створеного у 2007 р. у Херсонській області. Серед таких, зокрема, виробництво бавовни на основі нових швидкодозріваючих сортів (дозволяє, на думку експертів, отримувати 15-25 ц бавовни з га), льоноволокна, вовняного волокна, створення шовкової підгалузі, збільшення поголів'я племінних овець.

Потенціал виробництва взуття в Україні є нереалізованим: за часів Радянського Союзу на території УРСР випускалося 200 млн пар взуття на рік – третина всієї взуттєвої продукції СРСР. Нині виробничі потужності вітчизняної взуттєвої промисловості дають змогу виготовляти до 120 млн пар щорічно, проте вони використовуються лише на 10–15 % [13].

У 2012 р. частка продажу взуття, виробленого на території України, у товарообороті торгової мережі підприємств становила 2,8 % відповідної товарної групи (у 2011 р. – 3,6 %).⁴ Насичення внутрішнього ринку взуття відбувається переважно за рахунок імпорту: у 2010 р. імпорт перевищував внутрішнє виробництво у 4,8 разу (122,5 млн пар проти 25,7 млн пар відповідно), у 2011 р. – у 2,2 разу (51,5 млн пар проти 23,9 млн пар), у 2012 р. – у 3,3 разу (83,0 млн пар проти 25,1 млн пар).

Найбільші обсяги взуття імпортуються з КНР (рис. 3). У 2011 р. з Китаю було імпортовано понад 64 % всього обсягу взуття в Україну (переважна більшість виготовлена з гуми та полімерних матеріалів). У 2012 р. спостерігається значне розширення імпорту взуття з Китаю, яке сягає 83,4 % від всього імпорту взуття до України. Крім Китаю, у 2012 р. основними імпортерами взуття до України були В'єтнам (3,3 %), Індонезія (1,7 %), Італія (1,0 %) та РФ (0,9 %).

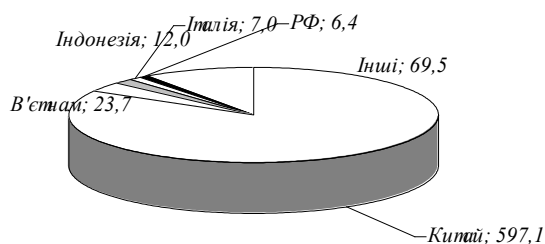

Рис. 3. Основні імпортери взуття в Україну у 2012 р., млн дол. США *

Джерело: Розраховано за: інформація Держстату України "Експорт-імпорт окремих видів товарів за країнами світу за січень-грудень 2012 року" [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Проблемами взуттєвої промисловості є залежність від імпорту як обладнання, так і сировини та клеїв для виробництва взуття; зношені основні фонди на вітчизняних підприємствах з виробництва шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів (40,9 % у 2010 р.)⁵; недостатня кількість кваліфікованих кадрів; недосконала система просування продукції, відсутність швидкої реакції на запити споживача й тенденції моди.

Значну проблему для вітчизняної легкої промисловості становить необхідність конкурувати з одягом та іншими виробами, що були у використанні. В останні роки популярність «секонд хенду» на внутрішньому ринку різко зросла (рис. 4). Лідерами з поставок цих виробів в Україну є Великобританія (44,2 % загальної вартості імпорту цієї продукції та 44,7 % її загальних фізичних обсягів), США (9,7 % та 4,6 % відповідно), Польща (9,4 % та 9,6 %), Німеччина (9,1 % та 12,0 %), Швейцарія (7,8 % та 8,2 %), Нідерланди (7,0 % та 7,6 %), Бельгія (6,3 % та 6,5 %), Фінляндія (2,2 % та 0,9 %), Чехія (0,8 % та 0,8 % відповідно), Італія (0,7 % та 0,8 %).

³ Проект Галузевої програми розвитку льонарства в Україні на 2006 – 2010 рр.

⁴ Джерело: Експрес-випуск Держстату України "Продаж споживчих товарів, які вироблені на території України, у торговій мережі за 2012 рік" № 08/1-66/190 від 13.05.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/express/expr2013/05_13/125.zip

⁵ Статистичний бюлетень Держстату України "Основні засоби України у 2010 р." [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

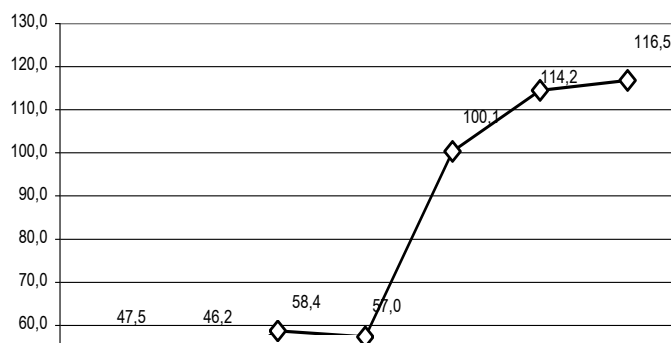

Рис. 4. Динаміка імпорту в Україну одягу та інших виробів, що були у використанні, млн дол. США *
 Розраховано за: інформація Держстату України "Експорт-імпорт окремих видів товарів за країнами світу за січень-грудень 2012 року" [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

З імпортом «секонд-хенду» неспроможний конкурувати навіть такий одяг місцевого походження. Причинами тут є незначна кількість комісійних магазинів, а також необхідність сплати податку на доходи фізичних осіб на суму доходу від продажу.

В Україні набувають популярності комісійні магазини дитячого одягу та інших дитячих виробів, що були у використанні, оскільки потреба в дитячому одязі є значною, а одяг (особливо верхній) часто залишається в гарному стані внаслідок швидкого росту дитини. Також потреба населення позбутись свого вживаного одягу та інших речей на фоні стрімкого розвитку Інтернет призвели до появи численних сайтів-аукціонів, де можна продати ці товари. Проте ціни на таких ресурсах часто є вищими, ніж в магазинах «секонд-хенд», що частково пояснюється тим, що продається вітчизняний одяг у кращому стані [14].

Останнім часом постає питання щодо обмеження імпорту вживаного одягу в Україну. Зокрема, у проєкті Податкового кодексу було передбачено положення, які б мали наслідком фактичну заборону імпорту вживаних речей в Україну. Врешті ці норми було виключено з ухваленого Податкового кодексу внаслідок значних протестів у суспільстві.

Поширеними є заниження митної вартості імпортованих товарів легкої промисловості (табл. 4), що утворює додаткові конкурентні переваги таким товарам на внутрішньому ринку, а також контрабанда та «сірий» імпорт.

Таблиця 4

Митна вартість деяких видів товарів легкої промисловості у 2012 р., дол. США / од.

	експорт	імпорт
Комбінації, спідні спідниці, труси, нічні сорочки, для жінок та дівчат	0,90	0,65
Футболки, майки та інша натільна білизна, трикотажні	2,30	2,13
Костюми спортивні, лижні, костюми та плавки купальні, трик.	9,19	3,82
Колготки, панчохи, гольфи, шкарпетки трикотажні:	0,74	0,55
Пальта, півпальта, накидки, плащі для чоловіків або хлопців	59,13	14,82
Пальта, півпальта, накидки, плащі для жінок або дівчат	36,90	13,31
Костюми, комплекти, жакети, сукні, спідниці, для жінок та дівчат	22,12	24,31
Блузки, сорочки та сорочки з короткими рукавами для жінок та дівчат	10,39	7,00
Майки та сорочки, комбінації, спідні спідниці, труси, сорочки нічні для жінок або дівчат	6,73	5,98
Бюстгальтери, пояси, корсети, підтяжки і подібні вироби	6,50	1,71
Взуття, пара	7,68	8,62

*Джерело: Складено за: інформація Держстату України "Експорт-імпорт окремих видів товарів за країнами світу за січень-грудень 2012 року". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Потрапляння контрафактних товарів на територію України не лише стримує внутрішнє виробництво, але й шкодить міжнародному авторитету країни щодо захисту прав інтелектуальної власності. Приєднавшись до СОТ, Україна значно розширила зобов'язання щодо захисту прав інтелектуальної власності. Зокрема Україна приєдналася до Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (TRIPS), яка є однією з базових угод СОТ, основний принцип якої полягає в тому, що кожна країна-член СОТ надає іншим членам не менш сприятливі умови з охорони їх інтелектуальної власності, ніж ті, що надаються власним національним представникам.

Легка промисловість має низький рівень кадрового забезпечення. Кількість найманих працівників у галузі протягом 2005-2011 рр. зменшилась на 40,1 % (з 183,3 тис осіб до 109,8 тис осіб), у т. ч у

текстильному виробництві – на 44,4 % (з 155,8 тис осіб до 86,6 тис осіб), у виробництві шкіри – на 15,6 % (з 27,5 тис осіб до 23,2 тис осіб) – табл. 5.

Таблиця 5

Кількість найманих працівників у легкій промисловості, тис осіб *

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Легка промисловість	183,3	166,1	147,1	128,8	111,8	108,7	109,8
текстильне виробництво; виробництво одягу, хутра та виробів з хутра	155,8	141,2	122,7	107,3	92,1	87,5	86,6
виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	27,5	24,9	24,4	21,5	19,7	21,2	23,2

Джерело: Складено за: збірники “Діяльність підприємств-суб”єктів підприємницької діяльності, 2008”, “Діяльність суб”єктів господарювання, 2010”, “Діяльність суб”єктів господарювання, 2011” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

У 2011 р. в легкій промисловості працювало 3,6 % від загальної середньорічної кількості найманих працівників у промисловості, що менше, ніж у харчовій промисловості (14,1 %), хімічній та нафтохімічній промисловості (5,6 %), виробництві іншої неметалевої продукції (3,8 %), машинобудуванні (20,1 %), металургії (11,0 %), виробництві і розподіленні електроенергії, газу та води (17,6 %).

Брак кадрів пов’язаний з низькою заробітною платою у галузі, яка в середньому у 2011 р. становила 1444 грн. у розрахунку на 1 штатного працівника, тоді як у середньому по переробній промисловості – 2629 грн. (у харчовій промисловості – 2504 грн., целюлозно-паперовому виробництві; видавничій діяльності – 2250 грн., хімічній та нафтохімічній промисловості – 2814 грн., металургії – 3473 грн., машинобудуванні – 2627 грн., виробництві коксу, продуктів нафтоперероблення – 3845 грн.).

На державному рівні приділяється значна увага питанням розвитку легкої промисловості в Україні. Так, у «Державній програмі розвитку внутрішнього виробництва» визначено, що державна політика розвитку галузі має бути спрямована на:

- застосування антидемпінгових та інших спеціальних заходів щодо імпортованих товарів легкої промисловості з високим рівнем доданої вартості з метою захисту вітчизняного ринку від недобросовісної конкуренції;
- створення умов для ефективного функціонування підприємств легкої промисловості, популяризація вітчизняних товарів;
- стимулювання розвитку сировинної та технічної бази легкої промисловості;
- реалізацію ефективної митно-тарифної політики з метою захисту вітчизняного виробника товарів легкої промисловості;
- забезпечення державної підтримки крупних інноваційних проектів з розвитку галузі, насамперед у сфері виробництва високотехнологічного обладнання та сучасних матеріалів.

У Податковому кодексі України (п. 17 підрозділу 4 розділу XX «Перехідних положень») передбачено нульову ставку податку на прибуток підприємств для підприємств легкої промисловості, починаючи з 01.01.2011 р., терміном на 10 років (за виключенням підприємств, що виготовляють продукцію на давальницькій сировині) [15]. Очікується, що передбачені податкові канікули сприятимуть оновленню застарілого обладнання, придбанню нових технологій, зростанню інвестицій у виробництво.

Підвищення ефективності функціонування легкої промисловості України здатне задовольнити потреби суспільства у товарах широкого вжитку і промислового призначення, сприяти підвищенню якості життя населення, а також надати поштовху для розвитку суміжних галузей. Пріоритети промислової політики щодо підвищення потенціалу легкої промисловості України полягають у наступному:

- модернізація виробничого потенціалу підприємств легкої промисловості на основі оновлення основних засобів, використання високоефективної технологічної бази, автоматизації та комп’ютеризації виробничих процесів;

- стимулювання розширення виробництва традиційної для України сировини – льону, вовни, хімічних волокон, натуральної шкіри. Інституціональною основою вдосконалення організаційної і виробничої структури галузі можуть стати міжгалузеві кластери з участю наукових і виробничих підприємств аграрного і хімічного комплексів [11]. Слід прийняти Галузеву програму розвитку льонарства в Україні, проект якої у 2006 р. розроблено Міністерством аграрної політики та продовольства України;

- запровадження компенсації відсотків за кредитами, які спрямовуються на технічне переоснащення, сезонну закупівлю сировини та матеріалів проміжного споживання у виробництві продукції легкої промисловості⁶;

⁶ Наприклад, у Державному бюджеті РФ на 2012 р. передбачено 340 млн руб. на субсидіювання відсотків по кредитах, отриманим підприємствами легкої промисловості на здійснення сезонних закупівель сировини

- реалізація ефективної митно-тарифної політики шляхом встановлення нульової ставки мита при ввезенні на митну територію України сучасного обладнання, призначеного для потреб підприємств легкої промисловості, а також сировини, яка не виробляється в Україні;
- обмеження імпорту товарів легкої промисловості, що були у використанні, шляхом введення обов'язкових санітарно-гігієнічних перевірок їх відповідності діючим регламентам та нормативам;
- підвищення науково-інноваційного потенціалу галузі, зміцнення зв'язків між галузевими науково-дослідними установами та підприємствами легкої промисловості з метою розвитку співпраці щодо створення та використання інтелектуальних та науково-технічних ресурсів у виробничих процесах;
- перегляд і вдосконалення системи підготовки та перепідготовки кадрів з урахуванням реальних потреб галузі, що передбачає нарощування фінансування оплати навчання за рахунок державного замовлення, а також замовлення підприємств легкої промисловості, створення навчально-науково-виробничих комплексів на базі профільних вищих навчальних закладів галузі з підготовки фахівців для легкої промисловості;
- удосконалення інфраструктури реалізації продукції легкої промисловості, налагодження взаємодії виробників з представниками торгівельної мережі, розвиток оптової торгівлі (у т. ч. сезонною продукцією), розроблення і впровадження системи моніторингу та прогнозування кон'юнктури внутрішнього ринку;
- активізація оперативного-профілактичних заходів щодо виявлення незаконного обігу товарів легкої промисловості, що сприятиме створенню системи захисту внутрішнього ринку від контрабандного ввозу товарів легкої промисловості;
- впровадження постійно діючої системи оцінки якості та споживчих показників вітчизняної продукції і зарубіжних аналогів, своєчасне виявлення причин низьких конкурентних позицій вітчизняних виробників, розробка пропозицій по їх усуненню [5];
- сприяння міжгалузевій інтеграції підприємств аграрного сектору і легкої промисловості, що дозволить впроваджувати повні виробничі цикли, економити матеріальні ресурси та створювати нові робочі місця;
- налагодження співпраці центральних (місцевих) органів виконавчої влади, вітчизняних виробників, дизайнерів та торгівельних представників шляхом організації виставкових та інших заходів, що сприятиме формуванню пропозицій по удосконаленню асортименту, розширенню ринків збуту продукції;
- розроблення і затвердження переліку міжнародних виставково-ярмаркових заходів, що проводяться за кордоном, у яких вітчизняні суб'єкти господарювання (зокрема, виробники товарів легкої промисловості) можуть брати участь з частковим фінансуванням витрат за рахунок коштів Державного бюджету.

Список використаних джерел

1. Легка промисловість України: стан, проблеми, перспективи економічного розвитку: моногр. / О. І. Волков [та ін.] ; за ред. проф., чл.-кор. АПН України Волкова О. І. та проф., акад. Акад. екон. наук Гончарова Ю. В. ; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. - К. : Т-во "Знання" України, 2009. - 391 с.
2. Інноваційний розвиток легкої промисловості України / А. П. Гречан ; Київський національний ун-т технологій та дизайну. - К. : КНУТД, 2004. - 268 с.
3. Формування структури маркетингового потенціалу підприємств легкої промисловості: монографія / Григор'єва Л. В. ; [за заг. ред. Н. Б. Кирич] ; Хмельниць. нац. ун-т, Терноп. нац. техн. ун-т ім. Івана Пулюя, Акад. соц. упр. - Хмельницький ; Т. : Терно-граф, 2011. - 344 с.
4. Легка промисловість України: теоретико-методологічні засади управління розвитком в умовах інтеграції до СОТ: [монографія] / [І. М. Грищенко та ін. ; за ред. Ю. В. Гончарова] ; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. - К. : КНУТД, 2011. - 332 с.
5. Дейнеко Л.В. Посткризовий розвиток текстильної промисловості України / Л. В. Дейнеко, М. Ю. Завгородня // Проблеми системного підходу в економіці. – 2011. – Вип.2 — Режим доступу : <http://nbuv.gov.ua/e-journals/PSPE/texts.html>
6. Мазаракі А. Легка промисловість України : стан, проблеми експорту та імпорту товарів / А. Мазаракі, Т. Мельник, В. Ізовіт // Вісник Київського Національного торговельно-економічного університету. – 2011. – № 3. – С. 5-13
7. Методологія і практика формування соціально-економічної політики на підприємствах легкої промисловості / Г. Г. Савіна ; Херсонський держ. технічний ун-т. - Херсон : [б.в.], 2004. - 288 с.
8. Системне відродження підприємств легкої промисловості на інноваційних засадах: монографія / Т. А. Стівба. - Херсон : Айлант, 2010. - 295 с.

та матеріалів проміжного споживання та 125 млн руб. на субсидіювання кредитів, отриманих для здійснення технічного переозброєння. За розрахунками російських експертів, на один рубль, який використано для субсидіювання наведених вище операцій кредитування легкої промисловості, забезпечуються додаткові надходження до бюджетів усіх рівнів у розмірі 6-7 рублів, для деяких підприємств від 20 до 30 рублів.

9. *Сталий розвиток підприємств легкої промисловості: теорія, методологія, практика [Текст] : [монографія] / І. О. Тарасенко ; Київський національний ун-т технологій та дизайну. - К. : КНУТД, 2010. - 390 с.*

10. *Конкурентні переваги легкої промисловості регіонів України: методологія формування, теорія та практика: монографія / О. В. Царенко ; НАН України, Рада по вивченню продуктивних сил України. - Донецьк : Юго-Восток, 2009. - 504 с.*

11. *Якубовський М.М. Реструктуризація промисловості як засіб подолання імпортової залежності економіки України [Електронний ресурс] // Електронне видання Національне господарство України: теорія та практика господарювання.- ІЕП НАН України, 2011.- Режим доступу.- <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/NacGosp/index.html>*

12. *Стрельченко Н.М. Конкурентоспроможність українських виробництв щодо толінга-нерезидента / Н.М. Стрельченко // Зовнішня торгівля: право та економіка. – 2006. – № 1. – С. 34*

13. *Черняк Л., Піркович К. Тенденції розвитку ринку взуття в Україні // Товари і ринки. – 2011. - №1. – С. 77-78*

14. *Аналітичний звіт Інституту економічних досліджень та політичних консультацій «Торгівля вживаними речами в світі та Україні».- К. – 2010 р.*

15. *Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // Голос України від 04.12.2010 р. № 229*